

Onkoloji Hastalarının Evde Bakımı

Bölüm 11

Doç. Dr. Medine Yılmaz

11.1. Kanser Tanımı ve Epidemiyolojisi

Kanser, hücrelerin mutasyona uğrayarak kontrolsüz çoğalmaları sonucu oluşan malign hastalıklar grubudur. Temel mekanizması kontrolsüz hücre çoğalması ve apoptozisin baskılanmasıdır. Bu yönüyle oluşan malign hastalıklar klinik görünümü, tedavisi ve yaklaşımı birbirinden farklı olup, hasta ve ailesinin yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen, mortalite ve morbiditesi yüksek, önemli halk sağlığı sorunudurlar (TKİ, 2016).

Kanser son yıllarda mortalite ve morbidite oranlarındaki artışla dünya genelinde önemli bir kronik hastalık haline gelmiştir. Her yıl 14 milyon kişinin yakalandığı ve 8,2 milyon kişinin ölümüne sebep olduğu, 2030 yılında 22 milyon yeni vakanın ortaya çıkacağı bilinmektedir. Gelecek yıllara ilişkin tahminler, kanser vakalarının daha çok gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkelerde ortaya çıkacağını göstermektedir. Türkiye’de 2013 yılında yaşa standardize kanser hızı erkeklerde yüzbinde 267,9 kadınlarda ise yüzbinde 186,5’dir. Toplamda kanser insidansı ise yüzbinde 227,2’dir. Erkeklerde trakea, bronş ve akciğer kanseri (59,3/100000 kişi), kadınlarda ise meme kanseri (45,9/100000 kişi) en sık görülen kanser türleridir. Hem erkeklerde hem de kadınlarda bağırsak (kolorektal) kanseri üçüncü en sık görülen kanser türüdür (Erkeklerde yüzbinde 24,4 ve kadınlarda ise yüzbinde 15,3) (TKİ, 2016).

Türkiye’de ölüm nedenleri sıralamasında (2016) dolaşım sistemi hastalıklarından (%39,8) sonra kanserler (% 19,7) ikinci sırada yer almaktadır. En sık görülen ölüm nedeninin ise gırtlak ve soluk borusu/bronş/akciğerin kötü huylu tümörü (% 31,1), ikinci sırada mide kanseri (% 8,6) yer almaktadır. Ölüm nedenleri içinde daha sonra sırasıyla lenfoid ve hematopoietik kanserler (% 8,1), kolon (% 7,3) ve pankreas (% 6,0) kanseri gelmektedir. Kadınlarda ilk beş sırada meme, gırtlak ve soluk borusu/bronş/akciğer tümörleri, lenfoid ve hematopoietik tümörler, kolon

Kaynaklar

1. Akça Ay F, (2013). Sağlık Uygulamalarında Temel Kavramlar ve Beceriler. Nobel Tıp Kitabevleri, 4. Baskı, s. 341-343
2. Akın, S., Nas. B., Kapucu, S. (2015). Hedef Tedaviler ile İlişkili Deri Reaksiyonları. İçinde
3. Arends J, et al., ESPEN guidelines on nutrition in cancer patients, Clinical Nutrition (2016), <http://dx.doi.org/10.1016/j.clnu.2016.07.015>
4. Baykara, O. (2016). Kanser Tedavisinde Güncel Yaklaşımlar. Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi, 5(3), 154-165.
5. Bischoff SC et al., ESPEN guideline on home enteral nutrition, Clinical Nutrition, <https://doi.org/10.1016/j.clnu.2019.04.022>
6. Can, G. (2015). Onkoloji Hemşireliğinde Kanıttan Uygulamaya Konsensus 2014 , İstanbul.syf:221-246.
7. Can, G., ve Polat, S. (2025):Yorgunluk. İçinde Can, G. (2015). Onkoloji Hemşireliğinde Kanıttan Uygulamaya Konsensus 2014 , İstanbul.syf: 107-121.
8. Cherny N: The management of cancer pain. Handbook of Pain Management, (ed) Melzack R, Wall PD, Edinburg, Churchill Livingstone 2003 ; 641-666.
9. Constipation. https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/constipation/gi-complications-hp-pdq#_8(Erişim tarihi: 2 Eylül 2019).
10. Doğan, M.D., Can, G. Sarıtaş, B., Karacan, Y., Karadakovan, A., Aydınır .A. (2015). Oral Mukozit. İçinde Can, G. Onkoloji Hemşireliğinde Kanıttan Uygulamaya Konsensus 2014, İstanbul, syf:125-138
11. ESPEN'in Klinik Nütrisyonda Tanımlar ve Terminoloji Rehberi. http://www.kepan.org.tr/userfiles/ESPEN_Ceviri_tumu.pdf (Erişim tarihi: 10 Eylül 2019).
12. Fleishman SB, Fox LP, Garfield DH, et al. Tips for managing treatment-related rash and dry skin. CancerCare Connect. 2009; Retieved at: [www. cancercare. org.](http://www.cancercare.org) (Access date: 05/25/2014).
13. Gastrointestinal Complications. https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/constipation/gi-complications-hp-pdq#_119(Erişim tarihi: 2 Eylül 2019).
14. Güleser, NG., Özdemir, E.E., Ayat, S., Korkmaz, K., Pınar, R., Kebudi, R. (2015). Nötropeni. İçinde Can, G. (2015). Onkoloji Hemşireliğinde Kanıttan Uygulamaya Konsensus 2014 , İstanbul.syf: 79-94
15. Kutlutürkkan, S.(2015). Bulantı- Kusma. İçinde Can, G. (2015). Onkoloji Hemşireliğinde Kanıttan Uygulamaya Konsensus 2014 , İstanbul.syf: 145-156.
16. McQuestion, M (2011). Evidence-based skin care management in radiation therapy: Clinical update. Seminars in Oncology Nursing; 27(2): e1-e17.
17. National Cancer Institute-Common Terminology Criteria for Adverse Events (CTCAE) Version 5.0. https://ctep.cancer.gov/protocoldevelopment/electronic_applications/docs/CTCAE_v5_Quick_Reference_5x7.pdf

18. Nausea and Vomiting. <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/nausea/nausea-pdq>(Erişim tarihi: 2 Eylül 2019).
19. Nurgali, K., Jagoe, R. T., & Abalo, R. (2018). Adverse effects of cancer chemotherapy: Anything new to improve tolerance and reduce sequelae?. *Frontiers in pharmacology*, 9, 245.
20. Oral Mukozitte Ağız Bakımı. (2017). Hemşirelik Bakım Standartları- II. İzmir İli Güney Bölgesi, Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği Yayını, Özyurt Matbaacılık, syf: 135-142.
21. Sprandio, J. D. (2010). Oncology patient-centered medical home and accountable cancer care. *Community Oncol*, 7(12), 565-572.
22. Ünsar ST, Şenses A, Karadakovan, A., Aydınler, A. (2015). Diyare ve Konstipasyon. İçinde Can, G. *Onkoloji Hemşireliğinde Kanıttan Uygulamaya Konsensus 2014*, İstanbul, syf: 159-169.
23. Türkiye Kanser İstatistikleri. Ankara, 2016. [http://www.onkoloji.gov.tr/attachments/article/8653/Ana%20Rapor%202016%20\(v01.2\).pdf](http://www.onkoloji.gov.tr/attachments/article/8653/Ana%20Rapor%202016%20(v01.2).pdf). (Erişim tarihi: 15.08.2019)
24. Türkiye Ölüm Nedeni İstatistikleri 2016 [Internet]. Türkiye İstatistik Kurumu. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24572>) (Erişim tarihi: 15.08.2019)
25. Types of Cancer Treatment. <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/types> (Erişim tarihi: 2 Eylül 2019).
26. What home care services are available for cancer patients? <https://www.cancer.org/treatment/finding-and-paying-for-treatment/choosing-your-treatment-team/home-care-agencies/types-of-services-available.html>
27. World Cancer Statistics, (2018): <https://www.wcrf.org/dietandcancer/cancer-trends/lung-cancer-statistics>
28. Yayla, E.M.(2017). Mukozite Yönelik Kanıta Dayalı Uygulamalar. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 14 (3): 223, 227.
29. Yıldırım, Y., Dönmez, S., Fadiloğlu, F., Talu G.K. Kanser Ağrısı. İçinde Can, G. (2015). *Onkoloji Hemşireliğinde Kanıttan Uygulamaya Konsensus 2014*, İstanbul. Syf: 9-24
30. Yılmaz MÇ. (2007). Mukozit Yönetiminde Kanıta Dayalı Uygulamalar. *Uluslararası Hematoloji-Onkoloji Dergisi*, 17(4): 241-246